

РАЗОВЕ ГРОШОВЕ СТЯГНЕННЯ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Постригань Тетяна Леонідівна,

*кандидат юридичних наук, доцент Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького*

У сучасних умовах розвитку права інтелектуальної власності актуальним є питання визначення ефективності та повноти нормативного регулювання такого цивільно-правового способу захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності як грошове стягнення. Окремі аспекти вказаного питання перебували у полі зору українських вчених.

Так С. Косенко зазначає, що захист прав на об'єкти інтелектуальної власності є надзвичайно важливою проблемою. Не викликає сумнівів той факт, що права, які надаються на ці об'єкти, нічого не варті, якщо відсутній їх ефективний захист в адміністративному та судовому порядку [1].

Будь який нормативно-правовий акт у сфері інтелектуальної власності містить положення, направлені на захист прав, що набуваються відповідно до цього акту. Власники прав повинні мати можливість здійснювати дії проти осіб, які порушують їх права, з тим, щоб запобігти подальшому порушенню і компенсувати ті збитки, які були нанесені внаслідок вказаного порушення, та спрямувати на користь власника прав прибутки, одержані порушником прав. Виходячи з цього, система охорони прав інтелектуальної власності повинна містити у своєму складі ефективно діючий блок захисту прав, що має відповідну нормативно-правову базу. Без належного забезпечення як захисту прав, так і запобігання можливості набуття аналогічних прав іншими особами, система охорони інтелектуальної власності не має цінності [1].

Як стверджує О. Підпригора, не зважаючи на окремі недоліки системи охорони прав на інтелектуальну власність, що склалася в Україні, зазначена система відповідає міжнародним стандартам і може забезпечити належну охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності. Але такої оцінки не можна дати системі захисту прав інтелектуальної власності. Більше того, є всі підстави стверджувати, що захист прав інтелектуальної власності не відповідає сучасним вимогам. Він не забезпечує надійного і ефективного захисту

інтелектуальної власності. Як уже зазначалося, цільної системи захисту права інтелектуальної власності в Україні ще немає. Є лише розрізнені, часто неузгоджені між собою правові норми, які містять чинні закони України про інтелектуальну власність [2].

Цивільно-правові способи захисту прав є передбаченими законом матеріально-правовими заходами примусового характеру, за допомогою яких здійснюється визнання або відновлення порушених прав та інтересів авторів об'єктів промислової власності або власників прав на них, припинення порушень, а також майновий вплив на порушників [3, 386].

Способи захисту прав на об'єкти прав інтелектуальної власності вказані у статтях 16 і 432 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України).

Згідно ст. 16 ЦК України, кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу. Суд може захистити цивільне право або інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом.

Отже, якщо між сторонами відсутній договір, порушене або не визнане право підлягає захисту в судовому порядку лише у спосіб, встановлений законом.

Відповідно до ст. 432 ЦК України кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності відповідно до ст. 16 цього Кодексу. Суд у випадках та в порядку, встановлених законом, може постановити рішення, зокрема, про застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності. Розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення.

На підставі викладеного можна стверджувати, що саме закони, які регулюють окремі об'єкти права інтелектуальної власності, повинні містити положення випадків, порядку застосування судом разового грошового стягнення та розміру грошового стягнення.

Погоджуємось з О. Підпригорою, що найбільш досконалою, хоча далеко не бездоганною, є система захисту авторського права і суміжних прав. Вона викладена в Законі України «Про авторське право і суміжні права». Ця система далека від зразкової, але вона краща від системи захисту права промислової власності. Її характерними рисами є відшкодування заподіяної шкоди, в тому числі втраченої вигоди. Вона

також передбачає обов'язок порушника відшкодувати витрати на адвоката, чого раніше чинне законодавство не регламентувало, а також відшкодування моральної шкоди, що раніше не було властиве нашому законодавству [2].

Законодавство про авторське право містить положення, за яким автору чи іншій особі, якій належать авторські права, в плані відшкодування заподіяних збитків надається право вибору – вимагати від порушника відшкодування заподіяної шкоди, повернення позивачеві одержаних від неправомірного використання твору доходів, грошової компенсації замість відшкодування збитків чи стягнення доходу.

Стаття 35 Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» містить лише вказівку на такий спосіб захисту прав на об'єкти промислової власності як компенсацію, проте зазначений Закон не встановлює випадків порядку застосування судом компенсації та розміру компенсації. Аналогічна ситуація у ст. 27 Закону «Про охорону прав на промислові зразки». Стосовно такого об'єкту інтелектуальної власності як раціоналізаторська пропозиція взагалі відсутній закон.

Виходячи з викладеного, можна зробити висновок в законах, що регулюють об'єкти права інтелектуальної власності, необхідно встановити норми, які будуть визначати такий спосіб захисту як грошове стягнення у відповідності зі ст. 432 ЦК України, випадки, порядок застосування судом разового грошового стягнення та розмір грошового стягнення.

Список використаних джерел

1. Косенко С. Судовий порядок захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності. // Юридичний журнал Юстиніан, 4/2006. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2220>.
2. Підпригора О. А. Право інтелектуальної власності / О. А. Підпригора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uristinfo.net/avtorskoe-pravo/243-pravo-intelektualnoyi-vlasnosti-pidprigora-oa/6519-zahist-prava-intelektualnoyi-vlasnosti.html>.
3. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. П68 закладів / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.; За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.